

Јелена С. Андоновски
 Универзитетска библиотека
 „Светозар Марковић”, Београд
 andonovski@unilib.bg.ac.rs

UDK 02:004.9(049.32)
 001.103.2(049.32)

ПРОНАЛАЖЕЊЕ ИНФОРМАЦИЈА У ДИГИТАЛНИМ БИБЛИОТЕКАМА: ДА ЛИ ДОБИЈАМО ЖЕЉЕНЕ РЕЗУЛТАТЕ?

Приказ књиге: Александра Тртовац. *Проналажење информација у дигиталним библиотекама*. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, 2017.

Монографија *Проналажење информација у дигиталним библиотекама* објављена је под покровитељством Министарства културе и информисања Републике Србије у оквиру пројекта „Примена напредних технологија у библиотекама”. Публикација представља приређени текст докторске дисертације *Дескриптори метаподатака и дескриптори садржаја у проналажењу информација у дигиталним библиотекама* коју је Александра Тртовац одбранила 2016. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Александра Тртовац (Ваљево, 1974), библиотекар саветник у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић” у Београду, дуго година поред послова које обавља као главни редактор електронског каталога у библиотечком систему COBISS ради и на изради записа и додели метаподатака за дигиталне објекте у оквиру дигиталних збирки које креира, организује и одржава Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, као и на евалуацији рачунарских алата за пречишћавање текста који се примењују на поменути збиркама. Резултат целокупног рада и залагања представљен је у поменутој докторској дисертацији која је сада приређена и у научну монографску публикацију.

У монографији *Проналажење информација у дигиталним библиотекама* на преко 200 страна кроз седам поглавља детаљно су анализирани методе за проналажење информација на доменски одабраном корпусу материјала који је обрађен уз помоћ језичких алата и технологија за обраду и

пречишћавање дигиталног текста. Већ у самом уводу, који је уједно и прво поглавље публикације, прецизно је истакнут предмет истраживања, представљен је корпус материјала из области библиотекарства и информатике на којима је рађено истраживање, указано на значај постојања терминолошких речника и лексикона као значајних алата у домену стандардизације терминологије из ове области и анализирани су добијени резултати претраге над целокупним материјалом. Као посебан циљ монографије ауторка истиче „да библиотекарски и други стручни радници, а нарочито студенти библиотекарства и информатике, добију неку врсту смерница и делом разреше недоумице у погледу стварања и организовања дигиталних библиотека”.

У другом поглављу публикације дат је кратак преглед проналажења информација у традиционалним библиотекама као полазна тачка на чијим основама је и изграђен систем организовања и описивања савремених библиотечких колекција, док су у трећем делу монографије, полазећи од дефиниција разлитичких теоретичара, представљени дигитална библиотека као библиотека савременог доба, структура и карактеристике дигиталног објекта као основне јединице дигиталне библиотеке и јединствени идентификатори дигиталних објеката са посебним освртом на значај и карактеристике DOI броја као једног од најзначајнијих идентификатора ове врсте. Кроз ова два поглавља ауторка је направила паралелу између ова два типа библиотека, истичући истоветност у погледу структуре и намене, али различитост у начину организације и представљања крајњим корисницима, па и у самој терминологији, као резултат примене савремених рачунарских технологија.

Указујући на значај израде квалитетног описа докумената, било аналогних било дигиталних, па и њихових података као предуслов за касније поуздано и прецизно претраживање и проналажење информација, у поглављу „Проналажење информација у дигиталним библиотекама” представљени су дескриптори као „реч или фраза (индексни термин) који се користи да идентификује јединицу (као субјекат или документ) у системима за проналажење информација”. Како је посебан акценат публикације стављен на претрагу преко метаподатака и целокупног садржаја, први део поглавља посвећен је дескрипторима метаподатака, док други део анализира дескрипторе садржаја. Уз описане дескрипторе детаљно су представљени и анализирани лексички ресурси и алати који су коришћени у истраживању,

развијени за српски и енглески језик у оквиру Групе за језичке технологије¹ Математичког факултета у Београду.

Узимајући у обзир наслов публикације, пето поглавље посебно је значајно јер се на конкретним примерима сагледава и анализира тренутна ситуација у погледу проналажења информација у дигиталним системима у Србији. Ауторка представља системе за унос и похрањивање дигиталних објеката и података о њима, затим поступак претраге у електронским каталозима, дигиталним репозиторијумима и дигиталним библиотекама који су тренутно најдоступнији у библиотекама у Србији, као и добијене резултате, указујући на њихове предности и мане из различитих могућих аспеката.

Како је један од циљева истраживања био и надградња и допуна лексичких ресурса српског језика са посебним фокусом на терминологији из области библиотекарства и информатике, тако је посебна пажња истраживања усмерена на терминологију, њену стандардизацију и значај у модулима за претрагу дигиталних библиотека. У четвртом поглављу монографије наведени су лексички ресурси који су коришћени у раду, док су у шестом поглављу представљени резултати надградње и допуне терминолошких електронских речника српског језика из библиотекарства и информатике и морфолошког електронског речника српског језика.

На основу спроведеног истраживања и анализом добијених резултата ауторка је на самом крају публикације дала прецизне смернице о томе како креирати дигиталну библиотеку икако дигиталне објекте припремити да проналажење информација о њима и информација садржаних у њима буде што је могуће квалитетније. Поред тога, уз то се посебно истиче да проналажење информација преко комплетног садржаја даје немерљиво квалитетније, прецизније и ефикасније резултате који се даље могу користити у различитим областима истраживања, а посебно за израду и надоградњу разноврсних лексичких ресурса и алата српског језика.

---

¹ http://www.racunarstvo.matf.bg.ac.rs/?content=nauka_jezicke_tehnologije.